

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ

Дитяча книга в епоху героїв

Методичні поради до
Всеукраїнського тижня дитячого читання – 2024

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ

Дитяча книга в епоху героїв

Методичні поради до
Всеукраїнського тижня дитячого читання – 2024

Київ – 2024

УДК 027.625(477):028

У 11

Відповідальна за випуск А. І. Гордієнко
Матеріали підготували Ю. В. Ярова, С. М. Килимистий
Редактор Н. В. Василюк

«Дитяча книга в епоху героїв» : метод. поради до проведення Всеукраїнського тижня дитячого читання — 2024 / Нац. б-ка України для дітей ; авт.-укладач Ю. В. Ярова, Килимистий С. М. (розділ 6) ; ред. Н.В. Василюк. — Київ : НБУ для дітей, 2024. — 36 с.

Методичні поради містять розробки онлайн- та офлайн-заходів для проведення бібліотекарями у рамках Всеукраїнського тижня дитячого читання. Орієнтовані на популяризацію творчості сучасних та класичних українських письменників. Рекомендовані працівникам бібліотек для дітей та інших позашкільних закладів.

© Національна бібліотека України для дітей, 2024

ЗМІСТ

Вступ 4.....	
1. Книги читати — мети досягати 5.....	
1.1. Хоробрі зайці (руханка)	
1.2. Рака-така-лабіринт	
1.3. Кобзар співає — настрої підіймає	
2. Гра-виставка «На варті світу дитинства і державності. Книги письменників-захисників» 8.....	
3. Книгопазл «Нестайко і його друзі» 9.....	
4. Виставка-гра «Бібліотечка хоробрості» 11.....	
5. Літературний капінг життєствердної поезії «Українські вогні» (за мотивами творчості Олександра Довженка та сучасних подій) 14.....	
6. Літературний батл для старшокласників «Книга на фронті і в тилу» 19.....	
Додаток 1. Рекомендовані книги до гри-виставки «На варті світу дитинства і державності. Книги письменників-захисників» 21.....	
Додаток 2. Рекомендовані книги до виставки-гри «Бібліотечка хоробрості» 23.....	
Додаток 3. Методика підготовки та проведення літературного батлу 29.....	

ВСТУП

Вже третій рік поспіль Національна бібліотека України для дітей разом із колегами з усієї України працює в умовах повномасштабної війни. І це *диво*, що поряд із пеклом, яке щодня українцям влаштовує країна-агресор, досі залишається місце для казки та мрії. Завдяки нашим захисникам зі Збройних сил України, волонтерам, медикам, рятувальникам та тисячам інших відданих своїй справі і Батьківщині українок і українців ми маємо змогу проводити Всеукраїнський тиждень дитячого читання.

Цьогоріч рекомендуємо провести свято дитячого читання, поєднуючи онлайн- та офлайн-заходи. Читання книг дітям дошкільного віку радимо об'єднати із рухливими іграми (руханка, лабіринт), що допоможуть впоратися із непосидючістю та сконцентруватися. Ці ж вправи можна робити в укритті під час повітряної тривоги.

Під час Тижня дитячого читання акцентуємо увагу на письменниках-ювілярах. Їхню творчість рекомендуємо вписати у сучасний контекст. Так, наприклад, у грі «Кобзар співає...» пропонуємо відгадати поезії Тараса Шевченка, переспівані сучасними виконавцями. А через літературний капінг «Українські вогні» переосмислити у переможному ключі ідею кіносценарію «Україна в огні» ще одного ювіляра — Олександра Довженка.

Поруч із класиками варто згадати сучасних дитячих письменників. Для цього пропонуємо гру «Нестайко і його друзі».

Також радимо презентувати книги письменників-захисників. Для цього можна погратися із дітьми у гру-впізнавайку «На варті світу дитинства і державності», де діти не лише ознайомляться із книгами, а й роздивляться та відгадають обличчя їхніх сміливих авторів. Старшокласникам можна запропонувати літературний батл «Книга на фронті і в тилу», у якому школярі матимуть нагоду продемонструвати свою ерудицію та знання сучасних літературних трендів.

Доречними будуть різні активності, що підкреслять атмосферу свята: тематичний аквагрим, місце для рефлексій від прочитаного, локація для запису відеопоезії та зона для показу відео Всеукраїнського читацького марафону «Діти України читають захисникам» (місцевим дітякам, які брали участь у марафоні, буде дуже приємно побачити свою роботу на великому екрані).

Важливо наголосити, що навіть за умов війни свято дитячого читання має відбутися. Адже українська дитяча книга зараз теж під прицілом ворога. І бібліотекарі серед тих, хто захищає українське слово, разом з усіма рухаючись до великої спільної перемоги.

Наближаємо Перемогу разом!

1. Книги читати — мети досягати

Мотиваційні літературні активності для читачів різних вікових категорій

Мета: популяризація творів сучасних дитячих авторів та письменників-ювілярів 2024 р.

1.1. Хоробрі зайці (руханка)

Для дошкільнят та учнів 1-4 класів

Хід проведення. Прочитайте вголос дітям історію Анни Сарвіри «Хоробрі зайці в горах» та/або «Хоробрі зайці у джунглях». Паралельно обговоріть: які труднощі довелося подолати зайцям? Як вони впоралися з перешкодами? Що і хто їм допомагав досягнути мети? Чому навчає нас історія про зайців?

Після читання перепочиньте і повчіть віршика-руханку.

Текст руханки

**Одного разу хоробрі зайці
Шукали друзів у холодній ріці.
Там рибка – плиг, Водичка плюх –
І в них уже один є друг.**

**Наступного ранку хоробрі зайці
У джунглі подалися на манівці.
Там квіти великі і жовті банани –
Зібрали потрошку й принесли до
мами**

**Хоробрі зайці у гори пішли.
Кого ж вони в горах сніжних
знайшли?
Ведмедика,
козлика,
пса і орла...
Весела в зайчаток пригода була!**

Дії, які виконуємо

стрибаємо, як зайчики,
імітуємо хвилі,
складаємо долоньки човником,
пірнаємо, як рибки,
весело стрибаємо, радіємо

крокуємо, розмахуючи ліктями, і
високо підіймаємо ноги,
розводимо руками, показуємо, які
великі квіти, чистимо банан,
беремо у жмуток, несемо до мами

крокуємо, показуємо високі гори,
оглядаємося, стенаємо плечима,
показуємо великого ведмедика,
скачемо, як козлик, гавкаємо;
махаємо руками-«крилами»,
беремося за руки і скачемо в колі

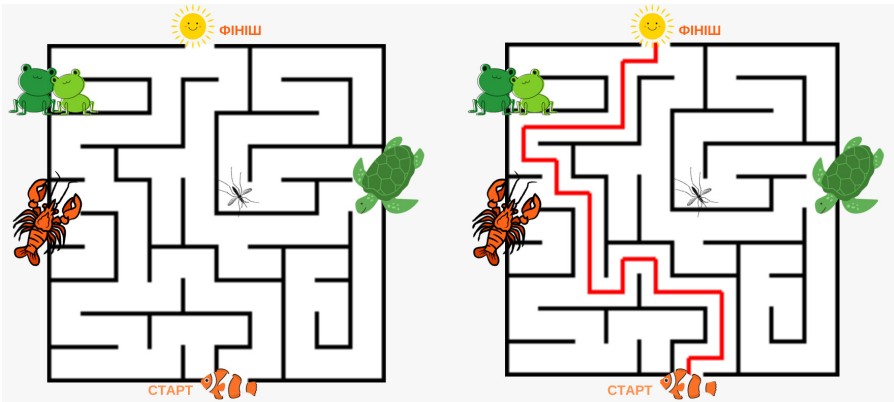
А чи знали ви? Історія із книги лягла в основу мультфільмів про Хоробрих зайців. Його перегляд можна порекомендувати для дітей у зоні відпочинку: <https://www.youtube.com/@bravebunnies-7771/playlists>

1.2. Рака-така-лабіринт

Для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку

Хід проведення. Почитайте з дітьми книжку Яни Сотник «*Рака-така, або Риба, яка співає*». Обговоріть із дітьми сюжет, зупиняючись на кожній сторінці, а саме: яка мрія була у Рибки? Як реагували на мрію Рибки інші герої: Рак, Черепаха, Водомірка, Жабки? Допомогали вони Рибці чи заважали? Як Рибка почувалася після зустрічі з іншими героями? Чи здійснила Рибка мрію?

А тепер відчуйте себе рибками і пройдіть лабіринт.

Ця гра допоможе дітям потренувати уважність та дрібну моторику. За умовами гри Рибка має пропливти лабіринтом до Сонечка, уникаючи черепаху, водомірку, рака, жабку (правильний шлях — на картинці праворуч).

Як зробити свій лабіринт: За допомогою онлайн-інструмента <https://www.mazegenerator.net/> створити лабіринт за казкою Яни Сотник «Рака-така, або Риба, яка співає», додати картинки персонажів у будь-якому графічному редакторі (наприклад, Canva чи Paint).

1.3. Кобзар співає – настрої підіймає

Для дітей середнього і старшого шкільного віку

Обладнання: «Кобзар» Тараса Шевченка, навушники, підключення до мережі.

Завдання: за піснями на вірші Тараса Шевченка вгадати назву першотвору (чи хоча б перший рядок). Змагатися можна на найшвидше виконання завдання (бібліотекар фіксує час і рекорд на локації).

Онлайн-версія та аудіо-файли є на ресурсі НБУ для дітей «Розвивальний ігротренінг» за посиланням: <https://learningapps.org/34699099>

Правильні відповіді:

№ треку	Назва файлу на ресурсі	Виконавець – Назва (і гіперпосилання на джерело)	Вірш
1	Audio A	Капела бандуристів ім. П. Майбороди – Бандуристе, орле сизий...	«Н. Маркевичу» (1840)
2	Audio B	КОМУ КНИЗ – Не нарікаю я на Бога	«Не нарікаю я на Бога...» (1860)
3	Audio C	Театр пісні ДЖЕРЕЛА – Ой, тумане	«Наймичка» (1835)
4	Audio D	Хор ім. Г. Верьовки – Рече та стогне Дніпр широкий...	«Причинна» (1827)
5	Audio E	Balsam – Заповіт	«Як умру, то поховайте...» (1845)
6	Audio F	Тріо ВЕРЕМІЯ – Мені однаково, чи буду...	«Мені однаково, чи буду...» (1847)
7	Audio G	Мар'яна Коробйова – Тече вода з-під явора	«Тече вода з-під явора...» (1860)
8	Audio H	Степан Щербак – По діброві вітер виє...	«Тополя» (1839)
9	Audio I	KRISTONKO – Кохайтеся, чорнобриві	«Катерина» (1839)
10	Audio J	Мертвий Півень – Садок вишневий	«Садок вишневий коло хати» (цикл «В казематі», 1847)
11	Audio K	А. Пивоваров, Dorofeeva – Думи	«Думи мої, думи мої...» (1847)
12	Audio L	КОМУ ВНИЗ - Зоре моя вечірняя...	«Княжна» (1847)
13	Audio M	КОМУ ВНИЗ – До Основ'яненка	«До Основ'яненка» (1839)

2. Гра-виставка «На варті світу дитинства і державності. Книги письменників-захисників»

Для дітей різного віку

Вони тримають у руках зброю і перо. Так з'являються фронтові розповіді, послання дітям, історії руйнувань і виживання. Їхні книги допомагають дітям пережити цей жах, вчать хоробрості і стійкості.

Мета: познайомити дітей із творчістю сучасних українських письменників-ветеранів російсько-української війни і тих, хто зараз на фронті; зробити їх більш впізнаваними, популяризувати їхній доробок.

Завдання для гри: поєднати у пари фото авторів та обкладинки їхніх книг. (Перелік рекомендованих книг до цього розділу див. у Додатку 1).

Онлайн-варіант гри на порталі «Розвивальний ігротренінг» за посиланням: <https://learningapps.org/34696080>

Портрети письменників-захисників

3. Книгопазл «Нестайко і його друзі»

Для дітей середнього і старшого шкільного віку

Мета: привернути увагу дітей до творчості письменників-лауреатів премії Всеволода Нестайка: Віталія Запеки, Валентини Попелюшки та Мії Марченко.

Завдання для гравців: відповісти на запитання про книги-переможці премії.

За кожне виконане завдання діти отримують заохочувальну наліпку (прикладі наліпок див. у розділі 5. «Бібліотечка хоробрості»).

Рівень 1. Поєднайте автора і книгу.

Валентина Попелюшка	«Украдені»
Віталій Запека	«Полінка»
Мія Марченко	«Майка Паливода обирає професію»

Рівень 2. До якої книги анотація?

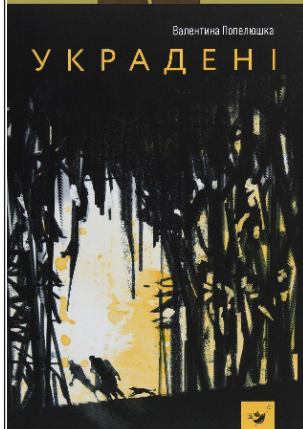
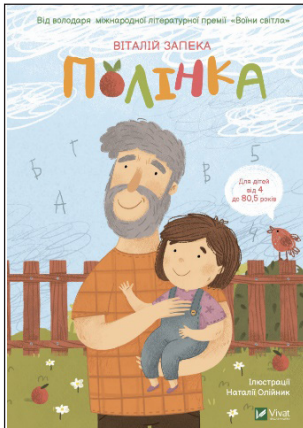
Щоб врятувати свої життя, п'ятеро підлітків мають довіритися одне одному й діяти разом, як команда.	«Украдені»
Вона має визначитися із діяльністю в майбутньому. Це дуже складне запитання для дівчинки, яка любить і танцювати, і плавати, і фотографувати, і підійматися на високі гори, і бути детективом, і ще багато іншого... Що ж вона обере?	«Майка Паливода обирає професію»
Вона гостює у дбайливої бабусі й дідуся-витівника, який, попри свій вік, страшенно любить бешкетувати, влаштовувати капості, пригоди й навіть організувати пошуки скарбів.	«Полінка»

Рівень 3. Яке видавництво видало ці книги?

«Полінка»	«Віват»
«Майка Паливода обирає професію»	«Читаріум»
«Украдені»	«Час майстрів»

Бонусний тур

На швидкість поєднати портрети авторів із обкладинками і логотипами видавництва. Рекордсменів записує бібліотекар локації. Переможці (топ-3 найшвидших гравців) отримують додаткові наліпки або інші бонуси.

4. Виставка-гра «Бібліотечка хоробрості»

Для читачів різного віку

Мета: в ігровій формі познайомити дітей різного віку із книгами, герої яких своїм прикладом вчать долати труднощі та обставини, брати відповідальність за свої дії, досягати мети, приймати свої емоції та себе. Особлива увага книгам українських авторів, що осмислюють війну в Україні, а також пов'язаним із нею подіям та явищам (еміграції за кордон, інструментам інформаційної війни тощо) у доступній для дітей формі. Додатково познайомити батьків дошкільнят із літературою, яка допоможе підтримати їх самих та віднайти потрібні слова для малечі у складних життєвих ситуаціях.

Завдання: знайти книги на виставці за підказками-загадками бібліотекаря.

Хід гри

Бібліотекар, який чатує біля виставки, зачитує гравцям перше запитання. Наприклад, одержавши завдання від бібліотекаря «Знайди книгу із назвою духа Ірпінського лісу», дитина повинна віднайти книгу Таші Торби «Оммм. Дух Ірпінського лісу». В середині цієї книги — закладка із наступною загадкою про книгу і так далі.

Всього можна ставити 3-6 запитань. За кожну правильну відповідь дитина отримує відповідно 1-2 наліпки в закладку «Бібліотечка хоробрості» — персональним списком рекомендованих книг для підтримки сміливості.

Приклади рекомендованих книг для виставки див. у Додатку 2.

Приклади запитань

1 відповідь = 2 наліпки

Для дітей молодшого шкільного віку

1. Знайди книгу із назвою духа Ірпінського лісу. — Оммм (Таша Торба «Оммм. Дух ірпінського лісу»).
2. Із яким монстром змагався Пес Патрон? — Шкарпетковим («Пес Патрон і Шкарпетковий монстр»).
3. Де хоробрі зайці знайшли банани? — У джунглях (Анна Сарвіра «Хоробрі зайці у джунглях»).

Для дітей середнього шкільного віку

1. Книга про звіропартизанський загін. — Іван Андрусяк «Жерар-партизан».
2. Книга про канікули дівчинки Віри, спричинені війною. — Катерина Єгорушкіна «Мої вимушені канікули».
3. Книга про те, як діти рятували ліс. — Андрій Бачинський «Причари Чорної діброви».

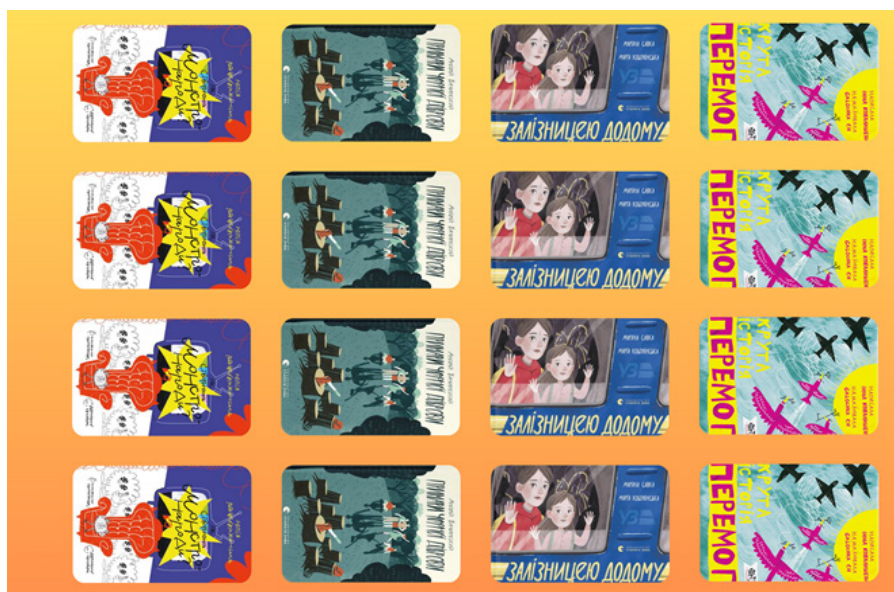
Для дітей старшого шкільного віку

1. Книга про кохання підлітків з Іловайська. — Вертола «Юна. Війна».
2. Книга про кризу супергероїв, яка стала основою для однойменної екранізації. — Алан Мур «Вартові».
3. Книга про підлітка, який через війну вимушений покинути звичне життя (з найвідомішою роллю Арнольда Шварценеггера у назві), — Тетяна Стрижевська «Лінія Термінатора».

Приклад оформлення закладок

Приклад оформлення наліпок

5. Літературний капінг життєствердної поезії «Українські вогні»

(за мотивами творчості Олександра Довженка та сучасних подій)
Для дітей старшого шкільного віку

Мета: актуалізувати для підлітків поезію сучасників і класиків у літературно-ігровій формі.

Обладнання: колонки, гірлянди, проектор, декоративні прищіпки, столик і стілець.

Довідка: Капінг — дегустаційний захід, під час якого професійні дегустатори оцінюють каву на вигляд, запах і смак. Формат літературного капінгу передбачає «дегустацію» мистецтва слова.

Сценарій

Дійові особи

Довженко

Голос 1

Голос 2

Читець 1

Читачка 2

Читець у білому 3

Читачка 4

Навколо сцени висять гірлянди. Вони поки не світяться. До них причеплені декоративні прищепки. Трохи збоку стоїть столик, всипаний зіжмаканими аркушами, серед аркушів — кáva, поруч — стілець.

Виходить Довженко у сірому капелюсі, білій сорочці... Він тримає зошит і ручкою щось записує, викреслює... Ходить сценою, щось читає мовчки, ворухачи губами, п'є каву. Сідає і записує знову. Далі ходить і читає.

Голоси з-за сцени.

Голос 1. А ти думаєш, простять? Нам не прощають, хлопчику, нічого.

Голос2. Як страшно жити! Яка страшна є наша доля. Нас сорок мільйонів. Скажіть мені, чому такі нещасні ми і безголові?

Голос 1. Не варто поринати в давнину. А як поглянути вперед — не час про це думати. Спізнилися років на сто...

Голос 2. Олександр Довженко. Щоденник. 1942 рік.

Довженко зупиняється, дивиться на текст, вириває аркуш, зіжмакує і кидає вбік.

Довженко. Щось знову все похмуре!.. Не йде цей бравий образ життєствердний! Де ж шукати це натхнення? У минулому скорбот багато. А зараз?

*Виходить **Читець 1** у військовій формі
і читає вірш із аркуша паперу.*

Читець 1.

в цю пору будь-яка музика звучить як Кача
морози слухають і відходять спадаючи
засоромлено набираються тротуари сумом
не зішкребуть його не змиють не зсунуть
вже назбиралося стільки дат
що на всі не стачить доріг
серед дат проступає солдат
і тихо зника за поріг
у вечорі стільки краси що хочеться бігти назустріч
цій темноті небесній яка ніяк не відпустить
іду по Києву сніжному карбую бережно кроки
так добре ступати вночі спочиває хтось поки
вже назбиралося стільки дат
що на всі не стачить доріг
серед дат проступає солдат
і тихо зника за поріг

Максим «Далі» Кривцов

Читець 1 чіпляє аркуш на гірлянду і сідає в залі. За його спиною на проекторі відтворюється ролик про Максима «Далі» Кривцова: <https://www.instagram.com/p/C4ldVn7CwfY/>.

Довженко: І знов Україна в огні!.. Та чи ж пороблено народу? Так хочеться, щоб цей вогонь навіки згаснув! Що маємо зробити ми, митці, щоб загасити цей вогонь палючий? *(виходить)*

Читачка 2 читає з аркуша поезію Лесі Українки *Contra Spem Spero!*
Після чого теж прикріплює його на гірлянду

Читачка 2: Гетьте, думи, ви хмари осінні!
То ж тепера весна золота!
Чи то так у жалю, в голосінні
Проминуть молодії літа?

Ні, я хочу крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватись,
Жити хочу! Геть, думи сумні!

Я на вбогім сумнім перелозі
Буду сіять барвисті квітки,
Буду сіять квітки на морозі,
Буду лить на них сльози гіркі.

І від сліз тих гарячих розтане
Та кора льодовая, міцна,
Може, квіти зйдуть — і настане
Ще й для мене весела весна.

Я на гору круту крем'яную
Буду камінь важкий підіймать
І, несучи вагу ту страшную,
Буду пісню веселу співать.

В довгу, темную нічку невидну
Не стулю ні на хвильку очей —
Все шукатиму зірку провідну,
Ясну владарку темних ночей.

Так! я буду крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватись,
Буду жити! Геть, думи сумні!
Леся Українка

Читець сідає у залі. Виходить Довженко і рве аркуші із зошита.

Довженко. Що ж, звертатися до класиків — це вихід! *(зіжмакує, викидає вбік)* Зрештою, ті, хто мав мужність пережити негаразди і пройти крізь час, завжди надихатимуть! І все ж, яке ти, майбутнє України? *(надпиває каву, виходить)*

Заходить Читець у білому з аркушем.

Читець у білому 3.

ВИНО АНГЕЛІВ

Є лагідна земля, де діви, мов кришталь,
а діти ніби сталь – незламні неодмінно;
де ангелів вино в холодній тиші заль
п'ють змієборці, ставши на коліна.
Є лагідна земля, конаюча трава,
там, де дракон співа, чекаючи віками.
Нахилена його розумна голова,
габа могутніх крил гаптована квітками.
Червоний колір скель, де келії ченців,
де у нужді осель горять камінні чаші;
де ангелів вино невидиме давно,
як сльози на ріці, як мертві душі наші.
Там перемог нема, й поразок теж нема;
там скорпіон дріма в ногах рододендрона.
І в сяєві вікна божественна п'їтьма,
неначе письмена на шкірі скорпіона.

Наталка Білоцерківець

Читець у білому чіпляє аркуш на гірлянду і сідає в зал. Стрімко з-за куліс виходить Довженко і кричить

Довженко. Ось! Оооось енергія, вона!..

Довженко щось дописує, махає руками, ніби вибудовуючи рамку кадру, дописує, йде за куліси.

Звучить фоновіа музика, на екран проєктуються українські пейзажі, наприклад, такі: <https://www.youtube.com/watch?v=D7SIK16o82o>.

Виходить Читачка 4 із аркушем

Читачка 4.

Буває, часом сліпну від краси.
Спинюсь, не тямлю, що воно за диво, –
оці степи, це небо, ці ліси,
усе так гарно, чисто, незрадливо,
усе як є – дорога, явори,
усе моє, все зветься – Україна.
Така краса, висока і нетлінна,
що хоч спинись і з Богом говори.

Ліна Костенко

*Звучить фонова музика. Рвучко сідає на стілець
Довженко і записує щось у зошиті.*

Довженко. Так! Ось ракурс, що так довго я шукав! Вже не вогонь пече — вогні сіяють! Неопалима купина, що надихає жити і творити.

Музика стає гучнішою. Довженко вмикає гірлянду, яка освічує поезію і всіх присутніх, що дивляться на екран з українськими пейзажами.

Кінець

(За бажанням організаторів можна запросити глядачів почитати свої твори. У такому разі Довженко ставить стілець на центр сцени і запрошує на стілець читців:

Довженко. І треба чути різні голоси, що мають в серці те, що не вмирає. Тож дайте волю голосу своєму, нехай звучить він!.. Прошу, ось вам сцена.)

На сцену під оплески виходять читці, декламують свою поезію.

6. Літературний батл «Книга на фронті і в тилу»

Для дітей старшого шкільного віку

Мета: занурити читачів у світ сучасної української воєнної прози і поезії, показати здобутки сучасної української літератури, її актуальність і злободенність.

Методичні рекомендації для підготовки та проведення літературного батлу див. у Додатку 3.

Сценарій батлу

I. Привітання ведучих і роз'яснення умов батлу.

II. Представлення членів журі.

III. Питання до літературного батлу для старшокласників:

1. Кого з українських письменників, які писали про війну, ви знаєте?

2. Які книжки про війну (у тому числі російсько-українську) ви читали?

3. Чи знаєте ви когось із українських військових-письменників чи поетів? (Олег Бородай, Мартин Брест, Богдан Кушнір...).

4. Які автори писали про волонтерів під час війни? (Ірена Карпа «Волонтери: мобілізація добра», Людмила Охрименко «Волонтерські історії»...).

5. Які книжки для дітей і про дітей на війні ви читали? (Іван Андрусяк «Жерар – Партизан», Світлана Талан «Чекаю на тебе, тату», Олена Максименко «Пси, які приручають дітей»...).

6. **Відеопауза 1.** Які документальні фільми про війну в Україні ви бачили? («20 днів в Маріуполі» (Оскар), «День українського добровольця», «Життя на межі»...). Відповідають за принципом «Хто більше згадає фільмів». Після відповіді – демонстрація уривку з фільму.

7. Чи писав хтось з українських авторів про тварин під час війни? Якщо писав – то хто саме? (Віталій Запека «Цуцик», Олена Захарченко «Тільки не гавкай»...).

8. Які письменники представляють Україну в інших країнах? (Сергій Жадан, Оксана Забужко, Тамара Горіха Зерня, Катерина Бабкіна...).

9. Хто з іноземних авторів писав про війну в Україні? (Крістофер Міллер, Сергій Лойко, Себастьян Гобер...).

10. Назва книги Андрія Кокотюхи про перші дні російсько-української війни? («Врятувати березень»).

11. «Буде тобі, враже, так, як Відьма скаже». Хто це написав і в якому творі? (Людмила Горова у вірші «Враже»).

12. **Відеопauза.** Які художні фільми про війну в Україні ви дивились? («Кіборги», «Мирний – 21», «Клондайк»...). Відповідають за принципом «Хто більше згадає фільмів». Після відповіді – демонстрація уривку з фільму.

13. Які комахи стали героями роману Андрія Куркова про життя у прифронтовій зоні? (Бджоли).

14. Який заклад освіти використав Сергій Жадан у назві свого роману про трансформацію свідомості під час війни? (Інтернат).

15. Який об'єкт транспортної інфраструктури фігурує в романі Сергія Лойко про війну в Україні? (Аеропорт).

Візуальні питання

У цьому блоці демонструються відеоролики, а відповіді даються за принципом «Хто швидше відповість».

1. Назвіть автора цього вірша (Вірш Сергія Жадана «Давай, скажи їй щось, зупини»).

2. На вірш якого поета було написано цю пісню? («Не ходи ти тут, не ходи»: Вів'єн Морт на слова загиблого на війні Максима «Далі» Кривцова).

3. Хто автор цієї пісні? (Макс Барських «І буде весна»).

IV. Завершення батлу. Слово надається членам журі.

V. Голова журі підводить підсумки та оголошує команду-переможця і найкращого її представника.

VI. Вручення командних (обом командам) та індивідуальних призів.

VII. Виступ почесного гостя (якщо такого буде запрошено).

VIII. Фінальне слово ведучих.

**ДОДАТОК 1. Рекомендовані книги до гри-виставки
«На варті світу дитинства і державності.
Книги письменників-захисників»**

Для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку

1. Гридін С. Федько, прибулець з Інтернету : повість / С. Гридін ; обкл. та іл. О. Мазур. — Київ : Знання, 2020. — 110 с. — (Скарби: молодіжна серія).

2. Гридін С. Федько у віртуальному місті : повість / С. Гридін. — Київ : Знання, 2021. — 150 с. — (Скарби: молодіжна серія).

3. Гридін С. Федько у пошуках Чупакабри : повість / С. Гридін. — Київ : Знання, 2021. — 134 с. — (Скарби: молодіжна серія).

4. Гридін С. Федько: пригоди у Вірусландії : повість / С. Гридін ; обкл. та іл. О. Мазур. — Київ : Знання, 2022. — 100 с. — (Скарби: молодіжна серія).

5. Запека В. Полінка : для дітей від 4 до 80,5 р. / В. Запека ; іл. Н. Олійник. — Харків : Vivat, 2023. — 170 с. — (Мрійники).

6. Запека В. Полінка в Королівстві дурниць / В. Запека ; іл. Н. Олійник. — Харків : Vivat, 2023. — 110 с. — (Мрійники).

7. Кваша О. Прекрасні тварини нашої країни : поет. зб. / О. Кваша ; іл. авт. — Миколаїв : Видавець Шамрай В. П., 2014. — 59 с.

8. Лоскот С. Жаринка, що стала зорею / С. Лоскот ; намал. А. Шигаєва ; Літературна агенція «VavaBooka». — Харків : Ранок, 2020. — 24 с.

9. Лоскот С. Кукарача і Зубна фея / С. Лоскот ; намал. Надьожна. — Харків : Ранок, 2019. — 47 с. — (Читальня. Дбайлива серія ; рівень 2).

10. Лоскот С. Поганий день і веснянки / С. Лоскот ; намал. Надьожна. — Харків : Ранок, 2018. — 47 с. — (Читальня ; рівень 2).

11. Лоскот С. Таємне завдання капітана Кепа / С. Лоскот ; мал. В. Бугара ; [передм. авт.]. — Харків : Ранок, 2018. — 126 с. — (Пригоди).

12. Лоскот С. Хлопчик і відьма / С. Лоскот ; намал. Надьожна. — Харків : Ранок, 2017. — 47 с. — (Читальня ; рівень 2).

13. Лоскот С. Великі собаки бояться маленьких дівчаток / С. Лоскот ; худож. М. Долинний. — Харків : Vivat, 2016. — 32 с. — (Акварель).

14. Матюша П. Вієчка : казки / П. Матюша ; худож. М. Кошулінська. — Київ : Фонтан казок, 2018. — 86 с. : іл. — (Казка під подушку).

Для середнього шкільного віку

15. Гридін С. Кігтик Ковбаско : повість / С. Гридін ; обкл. та іл. Д. Сингаївської. — Київ : Знання, 2023. — 140 с. — (Скарбничка).

16. Кашницький М. Уроки мужності / М. Кашницький ; дизайн обкл. О. Шеремета ; іл.: І. Айвазовський [та ін.]. — 2-е вид. — Київ : Самміт-книга, 2016. — 32 с.

17. Кутовий Б. Листи здалеку : оповідання / Б. Кутовий ; іл. Є. Самойленко. — Дніпро : Арт-Прес, 2019. — 192 с.

18. Кутовий Б. Повість про Срібну флейту : оповідання / Б. Кутовий; іл. Є. Самойленко. — Дніпро : Арт-Прес, 2020. — 99 с.

19. Лоскот С. Чубзики / С. Лоскот; мал. авт. — Харків : Ранок : Літературна агенція «Varabooka», 2020. — 267 с.

20. Михед О. Котик, півник, шафка / О. Михед ; іл. Студія «Серіграф». — Львів : Видавництво Старого Лева, 2022. — 72 с.

21. Мокренчук О. Аліска, фронтова лисичка / О. Мокренчук ; в кн. використані фото бійців ЗСУ.... — Чернігів : [б. в.], 2018. — 24 с.

22. Мокренчук О. Афінка з «Куби» : 72 ОМБР присвяч. : повість / О. Мокренчук ; в кн. використані фото бійців ЗСУ.... — Чернігів : Десна, 2018. — 24 с.

23. Розлуцький Н. Порадник юних українців. Усе, що потрібно знати про Україну / Н. Розлуцький. — Харків : АССА, 2022. — 320 с.

24. Розлуцький Н. Українці у світі : 33 правдиві історії / Н. Розлуцький ; іл.: Я. Егве, К. Грицева, Є. Варава [та ін.]. — Харків : АССА, 2023. — 140 с. : іл. — (Читай та відкривай).

25. Ухачевський С. Казка старого мельника / С. Ухачевський ; іл. Ю. Стахівської. — Львів : Кальварія, 2015. — 102 с.

26. Яценко П. Роботу зробить робот. Якщо захоче / П. Яценко ; Мала академія наук України ; Літературна агенція «Varabooka» ; намал. М. Шутурма ; фото на обкл. А. Телікової. — Київ : Національний центр «Мала академія наук України», 2022. — 49 с.— (Мала академія).

Для старшого шкільного віку

27. Гридін С. Відчайдушні : повість-детектив / С. Гридін ; ідея О. Гридїна. — Київ : Академія, 2017. — 127 с.

28. Гридін С. Дорослі зненацька : повість / С. Гридін ; фото на обкл. Н. Білецької. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2019. — 137 с.

29. Гридін С. І паралельні перетинаються : повість / С. Гридін. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2017. — 126 с.

30. Гридін С. Не-ангел : повість / С. Гридін. — Київ : Академія, 2016. — 143 с.

31. Гридін С. Незрозумілі : повість / С. Гридін ; обкл. Д. Кавеліної. — Київ : Академвидав, 2017. — 128 с.

32. Запека В. Цуцик / В. Запека. — Київ : Білка, 2023. — 280 с.

33. Пантюк С. Війна і ми : роман / С. Пантюк ; передм. С. Грабар ; обкл. О. Таран. — Київ : Ярославів Вал, 2012. — 166 с. — (Червоне та чорне).

Додаток 2. Рекомендовані книги до виставки-гри «Бібліотечка хоробрості»*

*Синім кольором виділені сучасні книги для дітей про війну.

Для дітей дошкільного віку

1. **Бова І.** Хаппі та її суперсила / І. Бова ; мал. Л. Барді. — Харків : Талант : Юнісофт, 2020. — 39 с. : іл. — (Завтра в школу).
2. **Вакуленко-К В.** Татусева книга : [вірші] / В. Вакуленко-К ; іл. Н. Гайди. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2014. — 29 с.
3. **Дональдсон Дж.** Суперчерв'як : для читання дорослими дітям / Дж. Дональдсон ; худож. А. Шеффлер ; пер. з англ. В. Чернишенка. — Харків : Читариум, 2021. — 32 с.
4. **Кротюк О.** Песик Чапа / О. Кротюк ; намал. Ж. Миронюк. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2019. — 32 с.
5. **Кротюк О.** Чорне море й синій кит : казка / О. Кротюк ; іл. К. Лавро ; дизайн Т. Калюжна. — Київ : Каламар, 2019. — 11 с.
6. **Кротюк О.** Чап-чалапу, гусоньки! : для читання дорослими дітям / О. Кротюк ; намал. Н. Анікіна. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. — 11 с.
7. **Кротюк О.** Стежинка / О. Кротюк ; худож. А. Ребрик ; обкл. С. Радчук. — Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2019. — 15 с. — (Цікаве читання з малюнками).
8. **Кротюк О.** Михлик їде на море : для читання дорослими дітям / О. Кротюк ; іл. І. Рудої. — Київ : Каламар, 2018. — 23 с.
9. **Кротюк О.** Купці, купці, гусочко! : забавлянки, масажики, ігри / О. Кротюк ; худож. В. Дунаєва. — Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2017. — 24 с.
10. **Кротюк О.** Абетка : для читання дорослими дітям / О. Кротюк ; худож. оформ. Н. Гайди. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2017. — 35 с.
11. **Медведєва О.** Переселені сонечка : мален. історії великої звятяги / О. Медведєва ; проєкт «Переселені сонечка...» ; твори та іл. дітей, котрі переїхали до Рівного під час війни. — Рівне : Естеро : Письменицька робітня «Оповідач», 2022. — 39 с.
12. **Миронюк Ж.** Не бійся монстриків / Ж. Миронюк. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2018. — 32 с.
13. **Олефір Ю.** Казковий ліс. Пригоди енотів-бешкетників / Ю. Олефір. — Чернівці : Чорні вівці, 2023. — 100 с.
14. **Ран Ю.** Пес Патрон і Шкарпетковий монстр / Ю. Ран ; іл. К. Підлісна. — Харків : Ранок, 2023. — 32 с. — (Пес Патрон).

-
- 15. Ририх К.** Буду як Патрон / К. Ририх ; іл. К. Садовська ; пер. О. Мамчич. — Харків : Віват, 2023. — 64 с. — (У вирі пригод).
- 16. Романишин Р.** Війна, що змінила Рондо / Р. Романишин, А. Лесів ; іл. авт. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2015. — 40 с.
- 17. Хоробрі зайці в горах :** кн.-гра / авт. ідеї О. Черепанова ; мал. А. Сарвіри. — Київ : Глоуберрі Букс, 2019. — 16 с.
- 18. Сотник Я.** Рака така, або Риба, яка співає / Я. Сотник ; іл. О. Потьомкіної. — Чернівці : Чорні вівці : Книги – XXI, 2019. — 32 с.
- 19. Тихозора К.** Дім : для читання дорослими дітям / К. Тихозора ; намал. О. Продан. — Харків : Ранок, 2023. — 36 с. — (Сторінка за сторінкою).
- 20. Торба Т.** Оммм. Дух ірпінського лісу / Н. Череднюк ; іл. авт. — Чернівці : Чорні вівці, 2023. — 32 с.
- 21. Хоробрі зайці у джунглях :** кн.-гра / авт. ідеї О. Черепанова ; мал. А. Сарвіра ; дизайнер М. Бабічев. — Київ : Глоуберрі Букс, 2018. — 17с.
- 22. Чернишенко В.** Битва за місто / В. Чернишенко ; іл. Т. Копитової. — Київ : Артбукс, 2022. — 36 с. — (Читати – класно!).

Книги для батьків:

- 1. Ройз С.** Ключі сили / С. Ройз ; намал. М. Чайка. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2022. — 66 с.
- 2. Ройз С.** Книжка сили й перетворень / С. Ройз ; Мала академія наук України ; Літературна агенція «Varabooka» ; намал. С. Філіпчук. — Київ : Національний центр «Мала академія наук України», 2022. — 82 с. — (Мала академія).
- 3. Ройз С.** Ментальне здоров'я дітей під час війни: поради батькам та опікунам / С. Ройз, К. Булавінова ; Всеукраїнська програма ментального здоров'я Ти як? ; UNICEF. — [Київ] : [б. в.], [2023]. — 50 с.
- 4. Ройз С.** Таємниця життя та смерті / С. Ройз ; намал. М. Рудик ; — Львів : Видавництво Старого Лева, 2021. — 25 с.
- 5. Устінова Т.** Батьки повертаються з війни : розповідь про сімейне відновлення [Електронний ресурс] / Т. Устінова, А. Глазкова, Ю. Донець ; іл. К. Дашко. — Режим доступу: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ad613a7a-80b6-461b-9672-7b529c1d86ff/content>. — Електрон. версія друк. вид. — Назва з екрана — Дата звернення: 22.02.2024.
- 6. Як ти, сонечко?** : як розмовляти з дитиною під час війни : посібник / проєкт «Як ти, брате?» ; команда проєкту: А. Семенов, І. Симонівський, О. Кучерук [та ін.]. — Вид. 4-е. — [Київ] : [б. в.], [2023]. — 35 с.

Для дітей молодшого шкільного віку

1. Казки на листівках [Електронний ресурс] : [веб-сайт] / авт. казок Г. Вдовиченко ; ідея та іл. А. Пономарьова. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://kazka22.wordpress.com/>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 26.02.2024.

2. Андрусяк І. Жерар-партизан / І. Андрусяк ; іл. А. Майти. — Харків : Vivat, 2022. — 45 с. — (Мрійники).

3. Биндас З. Котики-патріотики / З. Биндас ; іл. А. Лескової. — Харків : Vivat, 2023. — 94 с. — (Мрійники).

4. Боднар С. Віршики для дітей про війну / С. Боднар. — Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин О. В. : Абетка, 2022. — 67 с.

5. Вакуленко-К В. Три засніжені історії / В. Вакуленко-К ; авт. ред. — Вінниця : ПП Балюк І. Б., 2021. — 11 с.

6. Героям слава! : розповіді для дітей про героїв фронту і тилу / іл. Х. Лукашук ; упоряд. О. Давидова. — Київ : Мамине сонечко, 2016. — 48 с.

7. Героям слава! : розповіді для дітей про героїв фронту і тилу / худож. Х. Лукашук ; упоряд. О. Давидова. — Київ : Мамине сонечко, 2021. — 36 с.

8. Дерманський С. Клуб врятованих. Непухнасті історії / О. Дерманський ; ідея проєкту та іл. Т. Г. Копитової. — Харків : Vivat, 2023. — 78 с. — (Щось цікаве).

9. Єгорушкіна К. Мої вимушені канікули / К. Єгорушкіна ; іл. С. Авдєєвої. — Київ : Vivat, 2022. — 46 с.

10. Живка З. Пес Патрон. Маленька історія про велику мрію / З. Живка ; іл. Б. Бондар. — Львів: Свічадо, 2022. — 64 с.

11. Жусселен П. Непереможний : дітям з 8 р. Т. 1 : Справедливість і свіжі овочі / П. Жусселен ; сцен. та іл. авт. ; колористка Л. Круа ; пер. з фр. О. Колесникова. — Дніпро : Nasha idea, 2021. — 48 с. — (Непереможний).

12. Загоровська Л. На їхніх маленьких плечах... : оповідання / Л. Загоровська ; передм. О. Білозір ; мал. студентів Київської дитячої Академії мистецтв ; обкл. О. Здор. — Київ : Веселка, 2018. — 109 с.

13. Косівчук Ю. Війна і маленька Віра = The War and Little Veera : казка / Ю. Косівчук ; пер. англ., худож. оформ. авт. — Чернівці : Букрек, 2017. — 60 с.

14. Листи на війну = Letters on the war : діти пишуть солдатам : кн.-білінгва / пер. О. Луцєвської, М. Найдана ; упоряд. В. Вздутьська, О. Луцєвська ; худож. О. Старанчук. — Київ : Братське, 2015. — 23 с.

15. Венгринюк Х. Ловці світла : історії українських художників / Х. Венгринюк, Є. Завалій, М. Дупешко ; іл. Ю. Мархішуд. — Чернівці : Чорні вівці, 2023. — 40 с.

16. Лукащук Х. Казка про Майдан / Х. Лукащук ; худож. оформ. авт. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2014. — 23 с.

17. Лукащук Х. Казка про Світло / Х. Лукащук. — Харків: Жорж, 2022. — 32 с. — (Художня література).

18. Луцевська О. Це тиха ніч, мій астронавте / О. Луцевська ; іл. К. Степаніщевої. — Київ : Книголав, 2022. — 40 с. — (Дитяча полиця).

19. Ковалишена І. Крута історія перемог / І. Ковалишена ; іл. Galochka Ch. — Київ : Моя книжкова полиця, 2023. — 164 с.

20. Ніцой Л. Незламні мураші : кн. для родин. читання / Л. Ніцой; худож. О. Рибаківа. — Тернопіль : Крила, 2021. — 47 с.

21. Русіна О. TOP – тракторець, що тягне танк / О. Русіна. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2023. — 64 с.

22. Соняховий Лев = The Sunflower Lion : зб. віршів та корот. історій про війну для дітей та батьків із аудіосупроводом / уклад. Г. О. Буділова ; худож.-іл.: О. Скордіна, В. Солтіс-Доан, Ю. Глуховський. — Дрогобич : Little Beetle Press, 2022. — 56 с. — (Bilingual book).

23. Стус Т. Таємні історії маленьких і великих перемог : оповід. та казк. історії з терапевт. ефектом / Т. Щербаченко ; іл. М. Кошулінської ; передм. С. Ройз. — Київ : Книголав, 2023. — 86 с. — (Дитяча полиця).

24. Ткачук Г. Блакитний записник / Г. Ткачук ; іл. М. Глушко. — Харків : Vivat, 2023. — 93 с. — (Мрійники).

Для дітей середнього шкільного віку

1. Бачинський А. Примари Чорної діброви / А. Бачинський. — Львів: Видавництво Старого Лева, 2022. — 176 с.

2. В дитячий світ прокралася війна / ред.-упоряд. О. Макачук. — Вінниця : Нілан, 2018. — 59 с.

3. Вертола С. Юна. Війна / С. Вертола. — Чернівці : Чорні вівці, 2022. — 192 с.

4. Війна очима дітей : дитячі твори / упоряд. С. Лихитченко. — Ковель : Підприємство Івановський В.М., 2018. — 43 с.

5. Гербіш Н. Яблука війни : повість / Н. Гербіш ; іл. С. Томіленко. — Київ : Портал, 2020. — 77 с.

6. Гуд Т. Незламне серце / Т. Гуд ; намал. Н. Матюшко. — Харків : Ранок, 2023. — 124 с. — (Сторінка за сторінкою).

7. Джеймс Г. Мерф Звичайний. [Кн.] 1 / Г. Джеймс, К. Сміт ; пер. з англ. І. В. Тимошенкової ; намал. Е. Сальседо. — Харків : Ранок, 2020. — 335 с. — (Мерф Звичайний).

8. Гундарс Л. Мікова книжка / Г. Лауріс. — Чернівці : Чорні вівці, 2024. — 24 с.

9. Листи з війни. Солдати пишуть дітям = Letters from the War. Soldiers write to Children : кн.-білінгва / упоряд. Н. Швайко, О. Луцшевська ; худож. А. Шигаєва. — Київ : Залізний тато, 2022. — 23 с.

10. Мацуда Дж. Привид Києва / Дж. Мацуда ; пер. з яп. Т. В. Сандрович. — Харків : Ранок, 2022. — 16 с. — (ART).

11. Михайлов О. Жираф Монс : Харківська історія воєнної весни / О. Михайлов ; за участю К. Солов'єнко ; худож. К. Зоркін ; фот. К. Лизогуб. — Харків : АССА, 2023. — 64 с.

12. Рацебуржинська Ю. Як створюють монстронароди? : кн. про пропаганду, дурнероб і Чухлера : фантаст. повість / Ю. Рацебуржинська. — Чернівці : Чорні вівці, 2023. — 152 с.

13. Рутківський В. Потерчата / В. Рутківський. — Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2013. — 256 с.

14. Савка М. Залізницею додому / М. Савка ; намал. М. Кошулінська. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2022. — 28 с.

15. Степаненко С. Абетка війни / С. Степаненко, Є. Степаненко ; іл. С. Фесенко. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2022. — 144 с.

16. Уллман Р. Л. Епічний Нуль : Історія про (не)героїчного шести-класника / Р. Л. Уллман ; пер. з англ. А. і К. Пітиків ; худож. Ю. Медіян. — Харків : Vivat, 2022. — 188 с. — (Щось цікаве).

17. Шлях українського воїна / авт.-уклад. Р. О. Поташнікова ; худож. І. Панаріна. — Київ : Балтія-Друк, 2020. — 109 с.

18. Щоденник спогадів : діти про війну / уклад. І. Констанюк. — Київ : Гамазин, 2022. — 104 с.

Для дітей старшого шкільного віку

1. (Не)дитячий погляд на війну : зб. життєвих іст. / упоряд. Т. Олексин ; іл., обкл. А. Хміль. — Луцьк : ЗУКЦ, 2018. — 319 с.

2. Білоцерківець Н. Ми помрем не в Парижі : вибр. вірші / Н. Білоцерківець ; фото В. Чайковської. — Вид. 2-е. — Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2018. — 239 с.

3. Вакуленко-К В. Я перетворююсь... Щоденник окупації. Вибрані вірші / В. Вакуленко-К; іл. В. Пузіка. — Харків : Vivat, 2023. — 181 с. — (Бібліотека Українського ПЕН).

4. Звитяга : на реал. подіях. Вип. № 1 : Савур-Могила / Група «Осіріс» ; сценарій Д. Фадєєв ; мал., колір, оформ. групи «Осіріс». — Миколаїв : Asgardian comics, [2014]. — 28 с.

-
- 5. Кокотюха А.** Врятувати березень / А. Кокотюха ; іл. на обкл. А. Кустової. — Харків : Ранок, 2022. — 239 с. — (Сучасна література).
- 6. Книга-мандрівка. Нескорені** / І. Тараненко [та ін.] ; іл. А. Плотка [та ін.]. — Київ : Книголав, 2023. — 56 с. — (Пізнавальні книги.)
- 7. Макарик В.** Кеди в небі / В. Макарик — Львів : Видавництво Старого Лева, 2023. — 168 с.
- 8. Мур А.** Вартові : граф. роман / А. Мур ; пер. Я. Стрихи ; іл., худож. по шрифтах Д. Гіббонс ; колорист Д. Гіггінс. — Київ : Рідна мова, 2018. — 528 с. — (Комікси DC).
- 9. Сингаївський С.** Дорога на Асмару : роман / С. Сингаївський ; в оформ. кн. використані фрагм. роботи О. Абессінової. — Київ : КЛІО, 2016. — 508 с.
- 10. Стрижевська Т.** Лінія термінатора : роман / Т. Стрижевська ; обкл. М. Луцак. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2022. — 411 с.
- 11. Сунь-дзи. Мистецтво війни** / пер. С. Лесняк. — Львів: ВСЛ, 2015. — 112 с.
- 12. Теремко В.** 16-та весна / В. Теремко. — Київ : Академія, 2022. — 128 с.
- 13. Я – це інший ти** : підлітки та війна / упор. Л. Літвінова ; іл.: С. Ененберг. — Київ : Дух і літера, 2017. — 92 с.

ДОДАТОК 3. Методика підготовки та проведення літературного батлу

Батл – це запозичений з англійської термін, що означає «битва, бій» або «змагання». Переважно він застосовується в контексті творчих конкурсів – пісенного, танцювального чи популярного нині реп-батлу. Сьогодні цей термін вийшов за межі мистецьких локацій і поширився на різні сфери нашої життя. Наприклад, педагогічний чи гендерний батл «чоловіки проти жінок». Ми ж пропонуємо літературний батл, який має свою специфіку і методику проведення.

Першим етапом підготовки літературного батлу є вивчення особливостей потенційної аудиторії: віку, статі, передбачуваного рівня знань і загальної культури. У випадку зі старшокласниками бажано з'ясувати, в якому навчальному закладі вони навчаються, і чи не спеціалізований цей заклад. Якщо заклад з гуманітарним ухилом, запитання і завдання батлу можна ускладнити. У разі, коли бібліотекарі не вперше запрошують цих дітей на свої заходи і їм відомі можливості хоча б декого з них, можна продумати запитання персонально для них.

Друге, на чому треба зосередитися організаторам, це місце проведення заходу. Важливо, щоб його площа дозволяла комфортно розмістити учасників батлу як у глядацькій залі, так і на авансцені. Кількість учасників заходу може варіюватися від 20 до 40 і навіть до 50, але переважна більшість із них буде активними вболівальниками. І лише члени інтелектуальних команд (в кількості від 3-х до 5-ти) будуть представляти свій клас чи гурт на сцені. Слід також подбати про температурний режим у приміщенні. Для інтелектуальної діяльності оптимальною температурою вважається +20-22°C.

Наступним кроком організаторів буде підготовка приміщення до проведення батлу. Звичний інтер'єр читальної чи актові зали доцільно доповнити візуалізацією на тему даного заходу (плакатами, світлинами, символами). Доречною для літературного батлу буде пірамідка з книжок, які потім ведучий чи запрошений фахівець презентуватиме аудиторії.

Ще одним елементом підготовки до заходу стане його забезпечення технічними засобами. Якщо організатори запланували демонстрацію відео чи слайдів, слід подбати про ноутбук, проєктор і екран. Як правило, батли супроводжуються звуковими заставками (на початку, після кожної відповіді, під час нагородження, у фіналі).

Тепер ми підходимо до головного етапу підготовки заходу – сценарної розробки. Сценарист повинен врахувати, що інтелектуальні батли мають часовий термін – не більше години. Сценарій інтелектуального

батлу зазвичай має порівняно просту форму. Це фактично сценарний план, в якому визначаються основні етапи заходу, запитання вікторини і умови (описова частина), в яких він відбувається. По-перше, слід придумати цікаву назву, яка б відповідала авторському задуму. По-друге, знайти відповіді на запитання і перевірити їх правильність. По-третє – розмістити їх в логічній послідовності: від складних до простих (чи навпаки), від тих, які вимагають однозначних реакцій однієї людини до тих, які потребують колективних відповідей.

Можна не обмежуватися лише вікториною. Бажано, щоб окрім вербальних, були ще й аудіовізуальні питання. Наприклад, «Хто чи що зображено на цьому слайді?» або «На вірші якого українського поета написана ця пісня?». У якості емоційної паузи або активізації можна запропонувати дітям ігрове вкrapлення, яке, втім, повинне відповідати темі батлу. Наприклад, кожна з команд повинна за допомогою пластики, міміки і жести показати персонажа якоїсь книги. Відгадують – хто це – вболівальники цієї ж команди. Теж саме робить інша команда. Яка команда швидше відгадає – та й перемагає.

Передостаннім етапом сценарної розробки літературного батлу є **створення ескізу електронної чи паперової афіші, підготовка реквізиту і призів**. У якості реквізиту можна використати фішки (бонуси за правильні відповіді) у вигляді шевронів, але з назвою і логотипом бібліотеки. Найкращим призом для інтелектуального заходу, звичайно, буде книга.

І нарешті останній підготовчий етап – **формування журі** з трьох осіб. Це можуть бути вчителі, працівники бібліотеки, активні читачі чи один із авторів книги, про яку буде йтися у батлі. Головна умова запрошення – обізнаність у темі батлу.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Україна. Президент (2019- ; В. О. Зеленський). Про Стратегію національно-патріотичного виховання [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 18 травня 2019 року № 286/2019 // Верховна Рада України. Законодавство України : [вебсайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#n15>. — Дата звернення: 15.11.2018.

2. «...Ясна зоря нашого письменства» [Електронний ресурс] : до 190-річчя від дня народження Марка Вовчка : метод. поради / Нац. б-ка України для дітей ; авт.-уклад. Ю. Ярова ; ред. О. Кадькаленко. — Київ : НБУ для дітей, 2023. — 36 с. — (Великі українці). — Режим доступу: <https://chl.kiev.ua/mbm/Book/View/812#page/1/mode/2up>. — Електрон. версія друк. вид. — Назва з екрана — Дата звернення: 22.02.2024.

3. Презентація The Reading Agency [Електронний ресурс] // Facebook. Жива сучасна бібліотека – БФ Бібліотечна країна. — Режим доступу: <https://www.facebook.com/modernUkrainianBooks/videos/1059047148559854/>. — Назва з екрана. — Дата публікації: 22.11.2023. — Дата звернення: 10.01.2024.

4. Всеукраїнський урок з ментального здоров'я «Ти як? Повертаємось до школи!» [Електронний ресурс] : 7-11 клас. — Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2023/08/29/Pershyy.urok.7-11.klasy.2023.pdf>. — Назва з екрана. — Дата звернення 16.12.2023.

5. Меган Макдоналд та її веселі історії для дітей [Електронний ресурс] : до 65-річчя від дня народження М. Макдоналд : метод. рек. / КЗ «Чернігівська обласна бібліотека для дітей» ; уклад., комп. верстка, набір та оформ. О. Дорохова. — Чернігів : [б. в.], 24 с. — Режим доступу: <https://chl.kiev.ua/mbm/Book/View/852#page/1/mode/2up>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 22.02.2024.

6. Пам'ятні літературні дати 2024 року : (інформ.-довідк. матеріал на допомогу організації роботи з дітьми та підлітками) / Нац. б-ка України для дітей ; уклад. Л. М. Ільченко. — Київ : НБУ для дітей, 2023. — 28 с.

7. Поговори зі мною... : як надавати базову психолог. допомогу / проєкт «Як ти, брате?» ; команда проєкту: А. Семенов, І. Симоновський, О. Кучерук [та ін.]. — Вид. 1-е. — [Київ] : [б. в.], [2023]. — 39 с.

8. Як ти, ветеране? : як розмовляти з тим, хто намагається повернутися до цивіл. життя / проєкт «Як ти, брате?» ; команда проєкту: А. Семенов, І. Симоновський, О. Кучерук [та ін.]. — Вид. 2-е. — [Київ] : [б. в.], [2023]. — 31 с.

9. Як ти, брате? Як ти, сестро? : травмат. досвід та як про нього розмовляти / проєкт «Як ти, брате?» ; команда проєкту: А. Семенов, І. Симоновський, О. Кучерук [та ін.]. — Вид. 7-е. — [Київ] : [б. в.], [2023]. — 33 с.

10. Як ти... : як розмовляти з тими, хто втратив близьких : посібник / проєкт «Як ти, брате?» ; команда проєкту: А. Семенов, І. Симоновський, О. Кучерук [та ін.]. — Вид. 4-е. — [Київ] : [б. в.], [2023]. — 45 с.

11. Ярова Ю. Літературні капінги: творчість із ароматом кави / Ю. Ярова // Бібліотечна орбіта Кіровоградщини : зб. ст. / упоряд. В. А. Козлова. — Кропивницький, 2018. — Вип.10. — С. 193-198.

«Дитяча книга в епоху героїв»

Методичні поради до проведення
Всеукраїнського тижня дитячого читання–2024

Відповідальна за випуск А. І. Гордієнко
Матеріал підготували Ю. В. Ярова, С. М. Килимистий
Редактор Н. В. Василюк
Комп'ютерна верстка Н. В. Ярчак
Підписано до друку 18.03.2024 р.
Зам. № 5

Видавець та виготовлювач
НБУ для дітей
вул. Я. Корчака, 60, м. Київ, 03190
тел./факс 400-65-87, тел.: 400-05-01, 400-70-91
<http://www.chl.kiev.ua>
e-mail: library@chl.kiev.ua

Видавець та виготовлювач
НБУ для дітей
вул. Я. Корчака, 60, м. Київ, 03190
тел./факс 400-65-87, тел.: 400-05-01, 400-70-91
<http://www.chl.kiev.ua>
e-mail: library@chl.kiev.ua

